

1. SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ FSS 2013 A AGROCENZU 2000

ZEMĚDĚLSKÉ SUBJEKTY A JEJICH PRÁVNÍ FORMY

Strukturálním šetřením v zemědělství 2013 byla získána data pro 26 246 zemědělských subjektů, z toho 88,9 % subjektů fyzických osob a 11,1 % subjektů právnických osob. Z celkového počtu 23 345 subjektů fyzických osob bylo 16 523 (70,8 %) zemědělských podnikatelů a 5 118 (21,9 %) nevidovaných fyzických osob (bez právní formy). Mezi právnickými osobami (celkem 2 901 subjektů) zaujímaly největší podíl společnosti s ručením omezeným (55,7 %), následovaly akciové společnosti (21,7 %) a družstva (17,8 %).

Od roku 2000 počet zemědělských subjektů klesl o 1,1 %. Počet subjektů fyzických osob se snížil o 1,6 %, zatímco subjektů právnických osob 2,7 % přibýlo. Mezi nimi výrazně narostl počet společností s ručením omezeným (+23,4 %) a v menší míře i akciových společností (+4,7 %), zatímco počet družstev o 30,3 % klesl.

Tabulka 1: Zemědělské subjekty a jejich obhospodařovaná zemědělská půda

		FSS 2013		AGC 2000		Index 2013/2000
		abs.	podíl (%)	abs.	podíl (%)	
Zemědělské subjekty celkem	zemědělské subjekty	26 246	100,0	26 539	100,0	98,9
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	3 491 818	100,0	3 604 400	100,0	96,9
	průměrná výměra (ha)	133	x	136	x	98,0
subjekty fyzických osob	zemědělské subjekty	23 345	88,9	23 714	89,4	98,4
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	1 063 960	30,5	923 775	25,6	115,2
	průměrná výměra (ha)	46	x	39	x	117,0
subjekty právnických osob	zemědělské subjekty	2 901	11,1	2 825	10,6	102,7
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	2 427 858	69,5	2 680 625	74,4	90,6
	průměrná výměra (ha)	837	x	949	x	88,2
obchodní společnosti	zemědělské subjekty	2 295	8,7	1 948	7,3	117,8
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	1 695 943	48,6	1 578 841	43,8	107,4
	průměrná výměra (ha)	739	x	810	x	91,2
společnosti s ručením omezeným	zemědělské subjekty	1 616	6,2	1 310	4,9	123,4
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	804 960	23,1	783 686	21,7	102,7
	průměrná výměra (ha)	498	x	598	x	83,3
akciové společnosti	zemědělské subjekty	630	2,4	602	2,3	104,7
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	875 498	25,1	779 696	21,6	112,3
	průměrná výměra (ha)	1 390	x	1 295	x	107,3
družstva	zemědělské subjekty	516	2,0	740	2,8	69,7
	obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	702 695	20,1	1 059 447	29,4	66,3
	průměrná výměra (ha)	1 362	x	1 432	x	95,1

VELIKOSTNÍ STRUKTURA ZEMĚDĚLSKÝCH SUBJEKTŮ

Zemědělská půda byla z 69,5 % obhospodařována subjekty právnických osob; od roku 2000 došlo k jejímu přesunu do subjektů fyzických osob v rozsahu 4,9 procentního bodu.

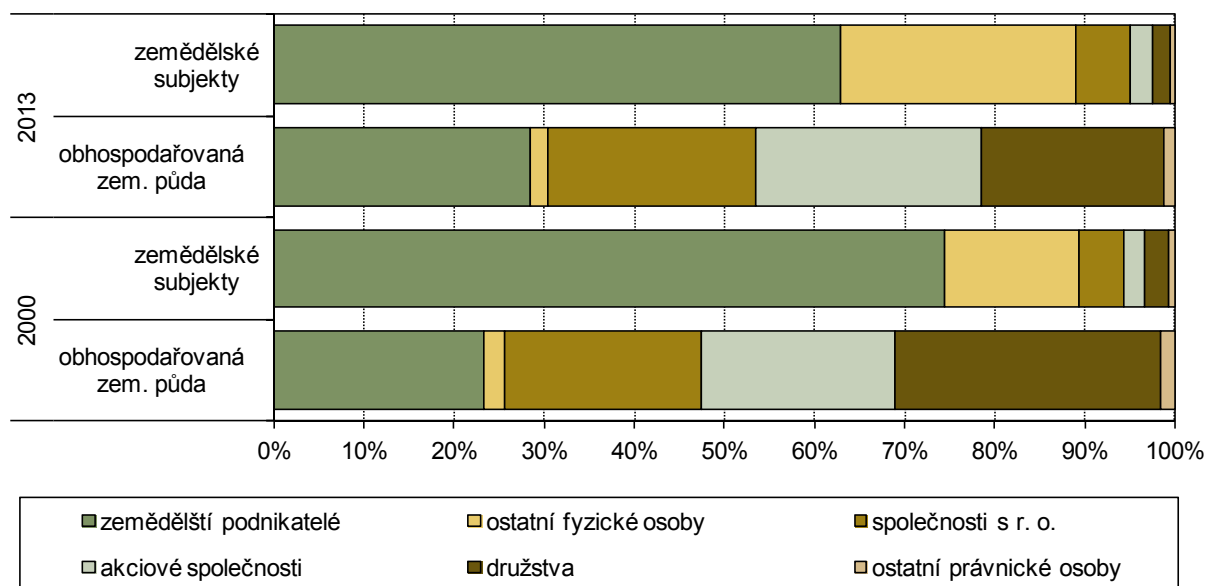
Nejpočetněji byla zastoupena velikostní kategorie o výměře 10–50 hektarů (35,6 %), nejméně subjektů bylo v obou krajních kategoriích: subjekty hospodařící bez půdy (1,1 %) a subjekty s více než 2 000 hektary (1,2 %). Subjekty s výměrami nad 500 ha, tvořící pouze 6,9% podíl z celkového počtu, hospodařily na 70,1 % výměry půdy. Naopak subjekty s výměrami do 50 ha zaujímaly 73,0% podíl na celkovém počtu, ale jen 7,3% podíl na výměře obhospodařované zemědělské půdy.

Subjekty fyzických osob obvykle obhospodařují menší výměry než subjekty právnických osob. Například kategorii subjektů do 50 ha výměry tvořily v roce 2013 z 97,0 % fyzické osoby a z pouhých 3,0 % právnické osoby, naproti tomu v kategorii nad 500 ha dominovaly právnické osoby představující 84,8 % subjektů.

Velikostní struktura zemědělských subjektů se od roku 2000 výrazněji neměnila. Mírně přibýlo subjektů do 50 ha výměry (+11,2 p. b.) při nepatrném úbytku subjektů nad 500 ha (-0,3 p. b.), přičemž

pouze malá výměra zemědělské půdy se přesunula směrem k menším subjektům (v kategorii do 50 ha přibyla o 3,8 p. b., v kategorii nad 500 ha o 6,8 p. b. ubyla).

Graf 1: **Struktura zemědělských subjektů**

PRŮMĚRNÁ VÝMĚRA ZEMĚDĚLSKÉHO SUBJEKTU

Průměrná výměra zemědělského subjektu v období 2000–2013 klesla ze 136 na 133 ha. V subjektech fyzických osob přitom vzrostla o 17,0 % (z 39 ha na 46 ha) a v subjektech právnických osob klesla o 11,8 % (z 949 ha na 837 ha). V jejich rámci se nejvíce snížila ve společnostech s ručením omezeným (-16,7 %); výjimkou byly akciové společnosti, v nichž se zvýšila o 7,3 %.

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Ekologickým zemědělstvím se v roce 2013 zabývalo celkem 2 635 zemědělských subjektů, z toho 2 342 subjektů (88,9 %) výhradně, tj. bez souběžného konvenčního hospodaření. Ekologicky bylo obhospodařováno 443 157 ha zemědělské půdy (12,7 % celkové výměry). Ve srovnání s rokem 2000, kdy ekologicky hospodařilo pouze 413 subjektů (z toho 257 výhradně) na 132 244 ha zemědělské půdy, vzrostl počet ekologicky hospodařících subjektů na šestinásobek a výměra ekologicky obhospodařované půdy se zvýšila téměř třináctkrát.

Tabulka 2: **Ekologicky hospodařící zemědělské subjekty a jejich zemědělská půda**

	FSS 2013		AGC 2000		Index 2013/2000
	abs.	podíl (%)	abs.	podíl (%)	
Zemědělské subjekty celkem	26 246	100,0	26 539	100,0	98,9
z toho subjekty s půdou v EZ nebo v přechodném období	2 635	10,0	413	1,6	638,0
z toho subjekty obhospodařující zemědělskou půdu výhradně v EZ nebo v přechodném období	2 342	8,9	257	1,0	911,4
Obhospodařovaná zemědělská půda celkem (ha)	3 491 818	100,0	3 604 400	100,0	96,9
z toho půda v EZ nebo v přechodném období (ha)	443 157	12,7	132 244	3,7	335,1
z toho půda v subjektech hospodařících výhradně v EZ nebo v přechodném období (ha)	403 051	11,5	71 436	2,0	564,2

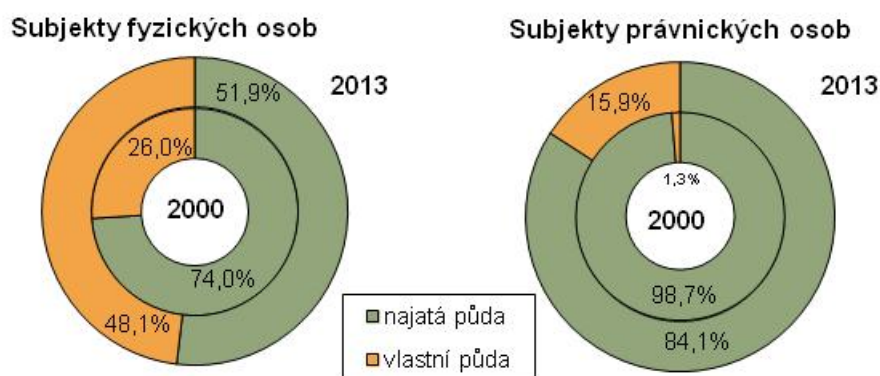
VLASTNÍ A NAJATÁ ZEMĚDĚLSKÁ PŮDA

V roce 2013 hospodařilo 291 subjektů (tj. 1,1 %) bez zemědělské půdy. Vlastní zemědělskou půdu využívaly zemědělské subjekty jen z 25,7 %, zbývajících 74,3 % měly pronajato. Podíl vlastní zemědělské půdy klesal s rostoucí velikostí zemědělského subjektu. Ve velikostní kategorii do 3 ha vlastnily subjekty 85,3 % zemědělské půdy, zatímco ve velikostní kategorii nad 2 000 ha to bylo pouze 14,9 % půdy.

Od roku 2000 podíl vlastní půdy v zemědělských subjektech vzrostl; tehdy tvořila vlastní půda pouze 7,6% podíl veškeré výměry. Nejvíce vzrostl podíl vlastní půdy ve velikostní kategorii 100–500 ha, a to o 24,0 procentního bodu.

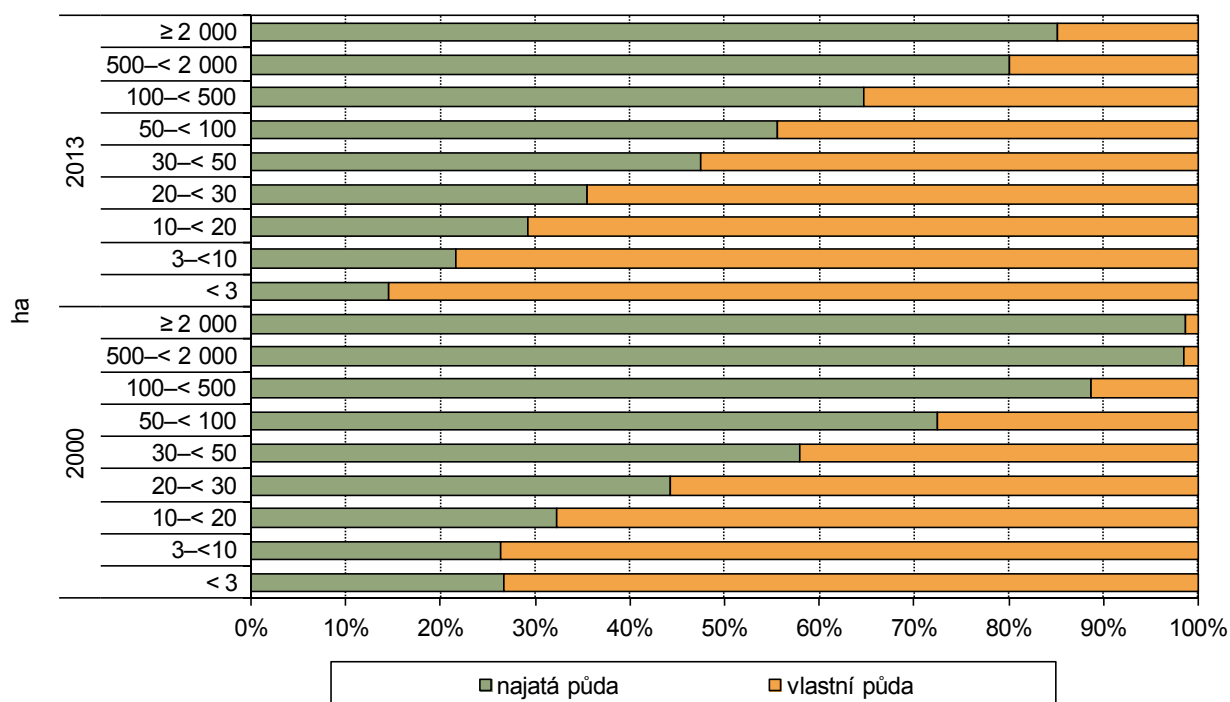
V subjektech fyzických osob tvořila vlastní zemědělská půda téměř polovinu celkového půdního fondu (48,1 %). Nejmenší podíl činil 38,6 % ve velikostní skupině nad 2 000 ha, ve velikostních skupinách do 50 ha tvořila vlastní půda minimálně polovinu celkové výměry a v nejmenších subjektech do 10 ha dokonce více než tři čtvrtiny výměry. Naproti tomu subjekty právnických osob si zemědělskou půdu pronajímaly v mnohem větší míře, vlastní půda v nich zaujímal jen 15,9 %. Subjekty do 10 ha vlastnily polovinu (50,9 %) zemědělské půdy, zatímco subjekty nad 500 ha jen 15,3 % půdy.

Graf 2: Najatá a vlastní půda dle právních forem

Procento pronajaté zemědělské půdy se od roku 2000 do roku 2013 výrazně snížilo jak u subjektů fyzických osob (o 22,1 p. b.), tak právnických osob (o 14,6 p. b.). Mezi subjekty fyzických osob došlo k největšímu nárůstu vlastní půdy v kategorii 500–2 000 ha (+40,0 p. b.), mezi subjekty právnických osob pak v kategorii 50–100 ha (+20,5 p. b.).

Graf 3: Najatá a vlastní zemědělská půda podle velikostních skupin

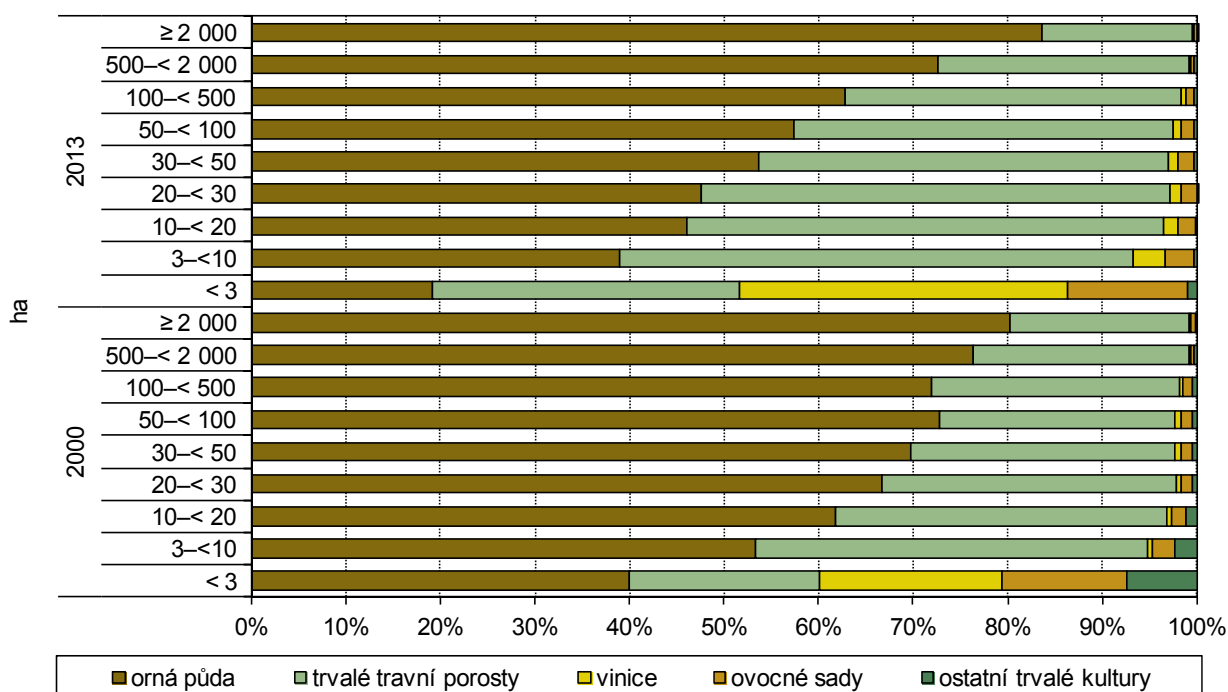

ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND

Obhospodařovaná zemědělská půda se v roce 2013 rozkládala na 3 491 818 ha, tj. 44,3 % rozlohy České republiky. Od roku 2000 jí 1,4 procentního bodu ubylo ve prospěch zastavěné a ostatní plochy nebo lesních pozemků. Výměra obhospodařované zemědělské půdy v tomto období klesla o 3,1 %, tj. o 112 582 ha, a výměra orné půdy dokonce o 9,1 % (o 249 354 ha). Procento zornění se během období 2000–2013 snížilo o 4,7 p. b. Část orné půdy byla zatravněna na základě odpovídajících dotačních titulů Evropské unie. Díky tomu od roku 2000 vzrostla výměra trvalých travních porostů o 16,8 %, tj. o 138 319 ha. Narostly i plochy vinic, a to o 40,4 %, zatímco ovocných sadů 5,1 % ubylo.

Orná půda v roce 2013 tvořila 71,3 % celkové výměry obhospodařované zemědělské půdy a trvalé travní porosty dalších 27,5 %. Ostatní trvalé kultury (chmelnice, vinice, sady, zahrady a další trvalé kultury jako např. rychle rostoucí dřeviny na zemědělské půdě) tvořily dohromady jen 1,2% podíl na zemědělské půdě. Fyzické osoby měly procento zornění výrazně nižší (60,4 %) než právnické osoby (76,0 %), zvláště akciové společnosti a družstva (shodně 81,3 %). Podíly kultur na zemědělské půdě byly v období 2000–2013 poměrně stabilizované, zejména v družstvech (změny o méně než 1,0 p. b.), zatímco v subjektech fyzických osob poklesl podíl orné půdy ve prospěch trvalých travních porostů výrazněji (-8,1 p. b. oproti +8,2 p. b.).

Graf 4: Podíly orné půdy, trvalých travních porostů a trvalých kultur ve velikostních skupinách

Trvalé kultury i přes svůj malý podíl na zemědělské půdě hrají důležitou roli v rostlinné produkci subjektů s malými výměrami. Vinice se v subjektech fyzických osob s výměrou do 3 hektarů zemědělské půdy rozkládaly na 34,6 % a sady na 12,8 % jejich výměry. V subjektech právnických osob stejné velikostní skupiny činily tyto podíly 32,4 % pro vinice a 12,0 % pro sady.

Velké zemědělské subjekty se naproti tomu zabývaly především pěstováním plodin na orné půdě. Ve velikostní skupině nad 500 ha zemědělské půdy představovala orná půda 67,8 % výměry v subjektech fyzických osob a 77,8 % výměry v subjektech právnických osob.

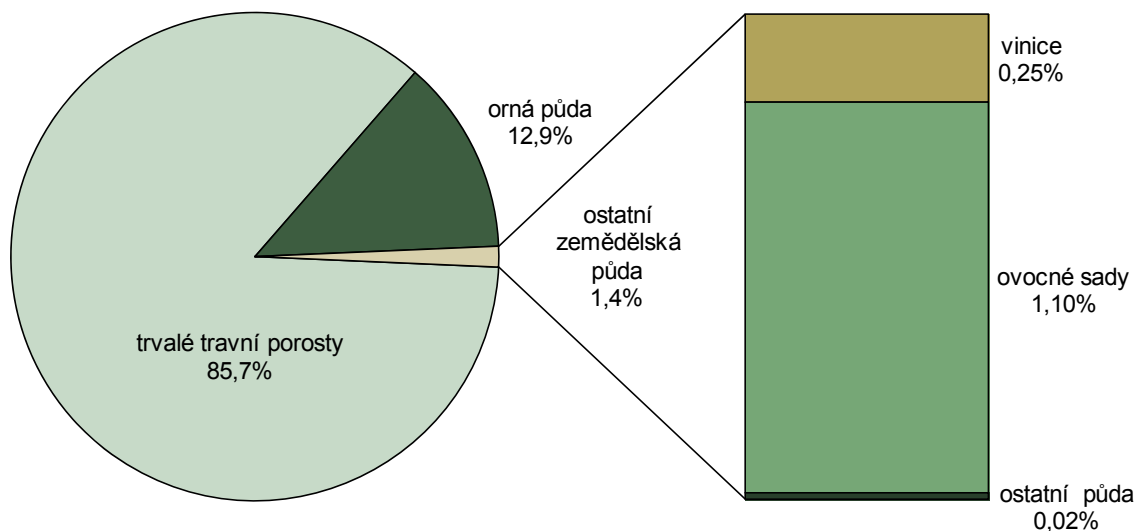
V podílu trvalých travních porostů se od sebe fyzické a právnické osoby lišily. V subjektech fyzických osob byl jejich podíl největší ve skupině s 3–10 ha zemědělské půdy, kde tvořily více než polovinu výměry (54,7 %), zatímco v subjektech právnických osob měly největší zastoupení v subjektech o velikosti 100–500 ha, kde zaujímaly 37,1 % zemědělské půdy.

Tabulka 3: Využití obhospodařované zemědělské půdy podle právních forem

	Rok	Zemědělské subjekty celkem	v tom subjekty						
			fyzických osob celkem	z toho zemědělstí podnikatelé	právnických osob celkem	z toho			družstva
						obchodní společnosti	spol. s r.o.	a.s.	
Zemědělské subjekty	2013	26 246	23 345	16 523	2 901	2 295	1 616	630	516
	2000	26 539	23 714	19 746	2 825	1 948	1 310	602	740
Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	2013	3 491 818	1 063 960	990 262	2 427 858	1 695 943	804 960	875 498	702 695
	2000	3 604 400	923 775	842 044	2 680 625	1 578 841	783 686	779 696	1 059 447
Orná půda (ha)	2013	2 488 996	642 924	608 491	1 846 072	1 257 565	533 968	712 045	571 125
	2000	2 738 350	633 402	581 846	2 104 948	1 211 058	560 555	639 882	863 284
Chmelnice (ha)	2013	5 155	779	765	4 376	3 330	2 356	975	1 017
	2000	6 966	1 245	1 048	5 721	3 853	2 717	977	1 788
Vinice (ha)	2013	14 852	5 500	4 223	9 352	7 918	4 274	3 591	1 182
	2000	10 581	2 852	2 077	7 729	6 031	2 518	3 267	1 349
Zelinářské zahrady (ha)	2013	195	134	68	60	8	1	7	1
	2000	4 617	2 999	2 344	1 618	734	396	328	514
Ovocné sady (ha)	2013	21 011	8 234	7 060	12 777	10 425	6 905	3 437	2 167
	2000	22 130	6 062	5 268	16 068	11 155	5 317	5 707	4 581
Trvalé travní porosty (ha)	2013	960 076	406 081	369 399	553 995	416 547	257 350	155 412	126 152
	2000	821 756	277 215	249 461	544 541	346 010	212 183	129 535	187 930

V režimu ekologického zemědělství dominovaly z 85,7 % plochy trvalých travních porostů. Z celkové výměry trvalých travních porostů bylo ekologicky obhospodařováno 39,6 %. Ekologické způsoby hospodaření byly často využívány také v ovocných sadech (23,3 % jejich výměry), zatímco pro vinice to bylo pouze 7,4 % a pro ornou půdu dokonce jen 2,3 % celkové výměry.

Graf 5: Podíly kultur na ekologicky obhospodařované zemědělské půdě

OSEVNÍ PLOCHY

V roce 2013 hospodařily zemědělské subjekty na 2 488 996 ha orné půdy. Největší podíl (57,4 %) připadal na obiloviny, především na pšenici, která zaujímala více než polovinu (58,3 %) obilných polí. Další čtvrtina (24,4 %) obilných ploch byla oseta ječmenem. Oproti roku 2000 se více než dvojnásobně navýšily osevňovací plochy kukuřice na zrno (+139,5 %), a naopak plochy ječmene zaznamenaly úbytek o 21,6 %.

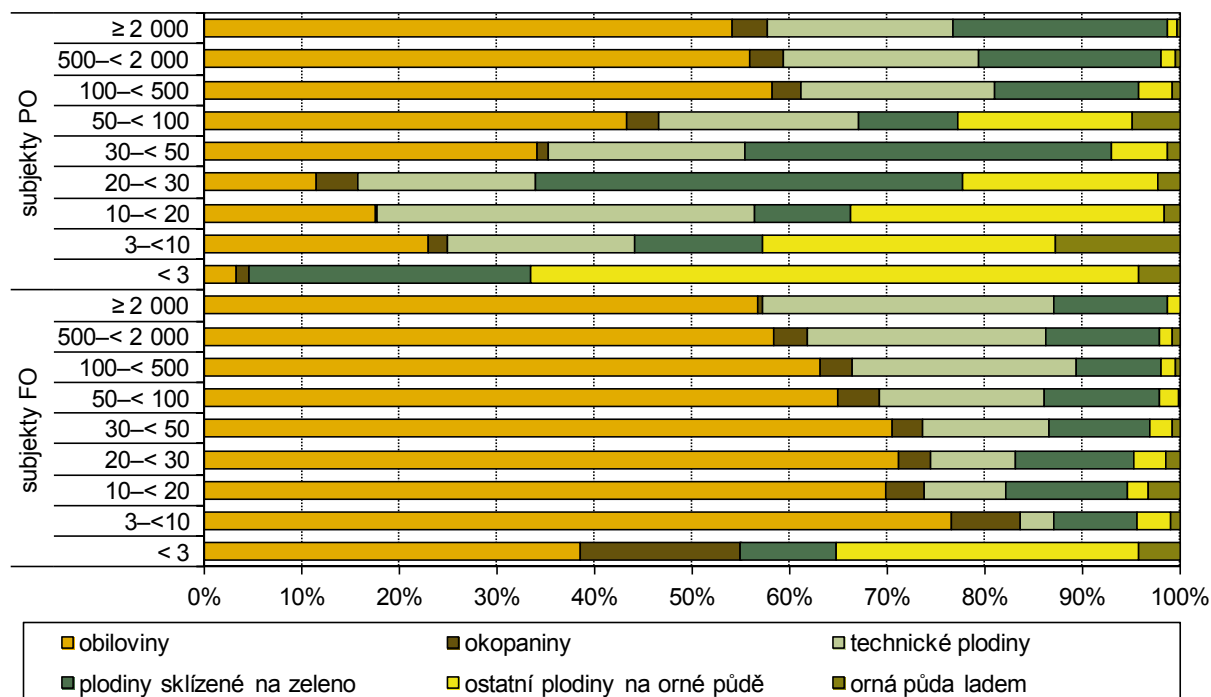
Plochy oseté technickými plodinami vzrostly oproti roku 2000 o 64 tisíc ha (+15,1 %). K tomu přispělo především pěstování řepky, jejíž výměry vzrostly o 88 tisíc ha (+26,8 %). V roce 2000 tvořila řepka 12,0 % osevňovacích ploch a do roku 2013 vzrostl její podíl o dalších 4,7 p. b. Výrazný vliv zde měla poptávka po řepkovém semeni pro výrobu metylesteru řepkového oleje – jedné ze základních složek biopaliv. K nárůstu téměř na dvacetinásobek došlo u ploch ostatních technických plodin (např. plodin pěstovaných pro energetické účely), a to ze 134 ha na 2 555 ha. Trojnásobně (+223,6 %) pak vzrostly plochy sóji.

Opačným trendem prochází pěstování brambor, jejichž výměra od roku 2000 poklesla o dvě pětiny (-39,2 %), především v souvislosti se snížením jejich spotřeby a zároveň rostoucím dovozem. Výrazně ubylo i ploch luskovin na zrno (-50,1 %), zeleniny (-27,3 %) a také plodin sklízených na zeleno (-24,5 %), jejichž redukce souvisí s poklesem stavů skotu. K největšímu procentuálnímu propadu došlo u prádneho lnu (z 5 691 ha na pouhých 20 ha, tj. o 99,7 %).

Subjekty různých právních forem se od sebe ve skladbě plodin až na výjimky nelišily. Mnohem větší rozdíly lze nalézt při srovnání subjektů podle velikostních kategorií. Ve všech kategoriích zaujímaly největší podíl pěstovaných plodin obiloviny. V subjektech fyzických osob do 3 ha však pokrývaly jen 38,5 % orné půdy, zatímco už ve skupině 3–10 ha to bylo 76,6 % a ve vyšších kategoriích pak jejich podíl opět mírně klesal až na 56,7 % ve skupině nad 2 000 ha. V subjektech právnických osob do 3 ha se obiloviny pěstovaly dokonce jen na 3,3 % orné půdy a ve vyšších kategoriích jejich zastoupení opět rostlo až na nadpoloviční podíl (nejvíce 58,2 % ve skupině 100–500 ha).

Pro fyzické osoby s výměrami do 3 ha bylo typické pěstování zeleniny (14,6 % výměry orné půdy), brambor (14,3 %) a květin a okrasných rostlin (10,8 %). Právnické osoby této velikostní skupiny se zaměřily na květiny a okrasné rostliny (48,5 %) nebo jahody (4,6 %). Subjekty velikostní skupiny nad 2 000 ha se zabývaly pěstováním například řepky (25,5 % orné půdy v subjektech fyzických osob a 16,8 % u právnických osob) nebo kukuřice na zeleno (6,2 % orné půdy pro fyzické osoby a 12,3 % pro právnické osoby).

Graf 6: Podíly vybraných plodin na orné půdě

ZEMĚDĚLSKÉ SUBJEKTY HOSPODAŘÍCÍ BEZ PŮDY

Malá část zemědělských subjektů (152 subjektů fyzických osob, tj. 0,7 %, a 139 subjektů právnických osob, tj. 4,8 %) neobhospodařovala žádnou zemědělskou půdu a specializovala se na živočišnou výrobu. Počet těchto subjektů se ve srovnání s rokem 2000 snížil více než o polovinu (-56,2 %); u subjektů fyzických osob to bylo téměř o dvě třetiny (-65,9 %) a u právnických subjektů o třetinu (-36,7 %).

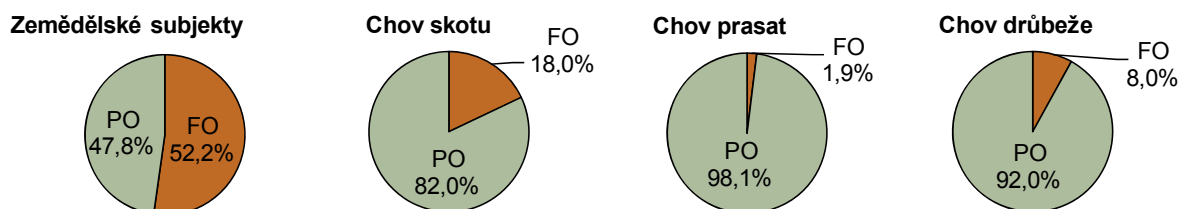
Tabulka 4: Zemědělské subjekty hospodařící bez půdy

	Zemědělské subjekty celkem	v tom subjekty						
		fyzických osob celkem	z toho zemědělstí podnikatelé	právnických osob celkem	z toho			družstva
					obchodní společnosti	z toho		
						spol. s r.o.	a.s.	
Zemědělské subjekty	291	152	97	139	130	88	42	3
Skot (ks)	3 918	703	624	3 215	3 202	1 163	2 039	-
Prasata (ks)	727 707	14 164	13 006	713 543	709 429	69 077	640 352	3 553
Drůbež (ks)	16 957 752	1 360 936	1 338 233	15 596 816	15 455 523	8 857 687	6 597 836	141 200
Průměrný počet připadající na 1 zemědělský subjekt								
Skot (ks)	13	5	6	23	25	13	49	x
Prasata (ks)	2 497	93	135	5 127	5 450	783	15 246	1 184
Drůbež (ks)	58 184	8 937	13 840	112 065	118 728	100 455	157 091	47 067
Podíl právních forem na subjektech bez půdy (%)								
Zemědělské subjekty	100,0	52,2	33,2	47,8	44,7	30,3	14,4	1,0
Skot	100,0	18,0	15,9	82,0	81,7	29,7	52,0	x
Prasata	100,0	1,9	1,8	98,1	97,5	9,5	88,0	0,5
Drůbež	100,0	8,0	7,9	92,0	91,1	52,2	38,9	0,8
Podíl na úhrnu všech zemědělských subjektů (%)								
Zemědělské subjekty	1,1	0,7	0,6	4,8	5,7	5,5	6,7	0,6
Skot	0,3	0,2	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	x
Prasata	46,2	10,7	10,9	49,5	60,2	33,7	65,8	1,4
Drůbež	66,9	63,7	65,9	67,2	71,4	74,7	67,4	9,2

Přestože zemědělské subjekty bez půdy tvoří nevýznamnou skupinu co do počtu, jejich podíl na chovu hospodářských zvířat je zásadní. V roce 2013 chovaly tyto subjekty dvě třetiny veškeré drůbeže (66,9 %) a téměř polovinu všech prasat (46,2 %).

Drtivá většina chovů byla soustředěna v subjektech právnických osob, a to prasata z 98,1 %, drůbež z 92,0 % a skot z 82,0 %. Z toho 88,0 % prasat a 52,0 % skotu chovaly akciové společnosti a 52,2 % drůbeže společnosti s ručením omezeným. Družstva se na chovech podílela jen okrajově, maximálně 1 % podílem. Zemědělstí podnikatelé bez půdy chovali 15,9 % skotu, 7,9 % drůbeže a jen 1,8 % prasat.

Graf 7: Podíl právních forem na subjektech bez půdy

V porovnání s rokem 2000 se v zemědělských subjektech bez půdy zvýšila koncentrace chovaných prasat více než dvojnásobně z 1 088 ks na 2 497 ks/subjekt a koncentrace drůbeže z 19 593 ks na 58 184 ks/subjekt, tj. téměř na trojnásobek; u skotu naopak klesla na polovinu z 28 ks na 13 ks/subjekt. Mezi subjekty zabývajícími se chovem prasat vzrostl podíl akciových společností (z 67,8 % na 88,0 %) a snížil se podíl společností s ručením omezeným (z 21,6 % na 9,5 %). Společnosti s ručením omezeným se naopak více zaměřily na chov drůbeže (navýšení podílu z 38,6 % na 52,2 %).

STAVY ZVÍŘAT

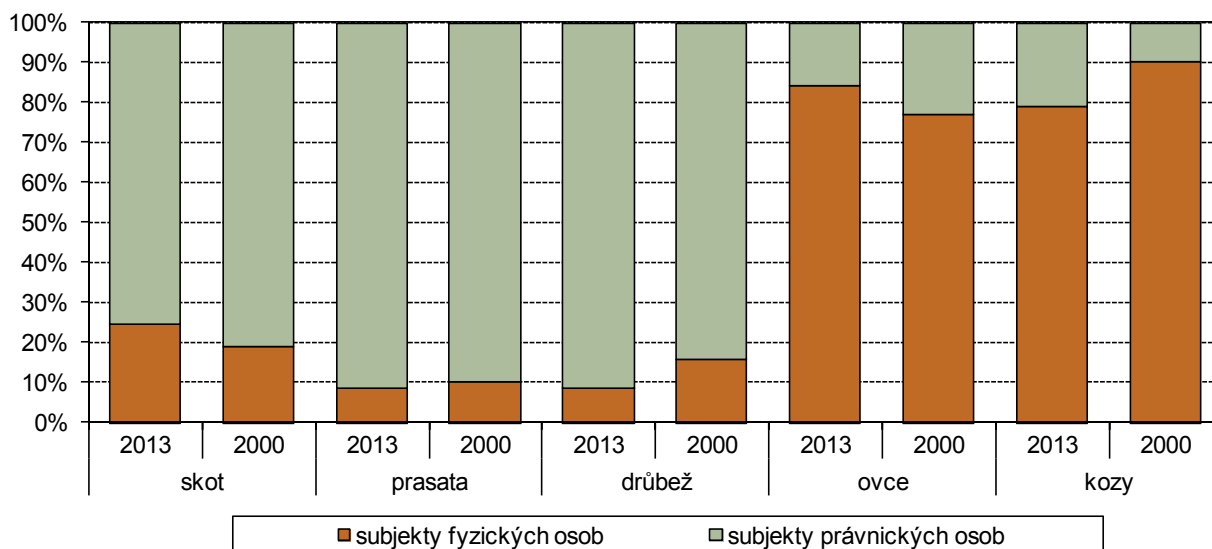
Od roku 2000 do roku 2013 stavy všech hlavních druhů hospodářských zvířat klesaly. Největší propad byl zaznamenán u prasat (-54,1 %); mírnější úbytek proběhl u drůbeže (-16,4 %) a u skotu (-11,4 %). Chov prasat byl ukončen v 56,1 % subjektů, chov drůbeže ve 25,6 % subjektů a chov skotu ve 22,5 % subjektů. Následkem toho se koncentrace zvířat v zemědělských subjektech zvýšila. Naproti tomu za stejné období vzrostly stavy ovcí o 202,6 %, koz o 121,2 % a koní o 45,1 %.

Při srovnání subjektů dle právních forem nalezneme i výjimky z těchto trendů: například v subjektech fyzických osob se zvýšily stavy skotu (+14,8 %) a ve společnostech s ručením omezeným výrazně přibýlo drůbeže (+46,7 %), naopak koz chovaných v družstvech ubyly dvě třetiny (-63,5 %).

Tabulka 5: Základní ukazatele živočišné výroby podle právních forem subjektů

	Rok	Zemědělské subjekty celkem	v tom subjekty						
			fyzických osob celkem	z toho zemědělští podnikatelé	právnických osob celkem	z toho		družstva	
						obchodní společnosti	z toho		
							spol. s r.o.		a. s.
Zemědělské subjekty	2013	26 246	23 345	16 523	2 901	2 295	1 616	630	516
	2000	26 539	23 714	19 746	2 825	1 948	1 310	602	740
Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	2013	3 491 818	1 063 960	990 262	2 427 858	1 695 943	804 960	875 498	702 695
	2000	3 604 400	923 775	842 044	2 680 625	1 578 841	783 686	779 696	1 059 447
Skot (ks)	2013	1 368 813	336 892	314 836	1 031 921	652 555	250 081	399 424	367 848
	2000	1 545 309	293 522	270 628	1 251 787	658 773	263 431	389 710	574 478
Prasata (ks)	2013	1 574 399	132 273	119 302	1 442 126	1 178 164	204 808	973 335	253 489
	2000	3 432 950	355 958	330 876	3 076 992	2 116 380	611 513	1 498 837	931 276
Drůbež (ks)	2013	25 344 798	2 136 508	2 030 687	23 208 291	21 640 915	11 853 137	9 787 737	1 531 879
	2000	30 321 070	4 815 570	4 191 842	25 505 500	21 762 693	8 081 112	13 681 581	3 609 453
Ovce (ks)	2013	199 376	167 524	136 787	31 851	28 119	24 404	3 111	2 262
	2000	65 890	50 799	42 365	15 091	11 851	9 587	2 046	3 094
Kozy (ks)	2013	17 903	14 170	10 221	3 733	3 304	3 184	118	134
	2000	8 093	7 298	6 052	795	328	317	5	367

Graf 8: Podíl subjektů dle právních forem na celkových stavech hospodářských zvířat

Ekologicky hospodařící zemědělské subjekty chovaly především ovce (44,2 % jejich celkových stavů), kozy (39,0 % stavů) a koně, osli a jejich křížence (24,5 %). Ekologicky chovaného skotu je 15,4 %; to se týká především krav ostatních (masných), z nichž je v ekologických chovech 46,0 %. Chov drůbeže a prasat v ekologickém hospodářství je zanedbatelný (0,6 % a 0,2 % celkových stavů).

CHOV SKOTU

V roce 2013 bylo v 11 534 zemědělských subjektech chováno celkem 1 368 813 kusů skotu. Oproti roku 2000 se stavy skotu snížily o 11,4 % a počet chovatelů klesl o 22,5 %, což se projevilo ve zvýšení průměrného počtu kusů chovaných na jeden zemědělský podnik ze 104 ks na 119 ks. Intenzita chovu skotu se snížila ze 43 ks/100 ha zemědělské půdy na 39 ks/100 ha zemědělské půdy.

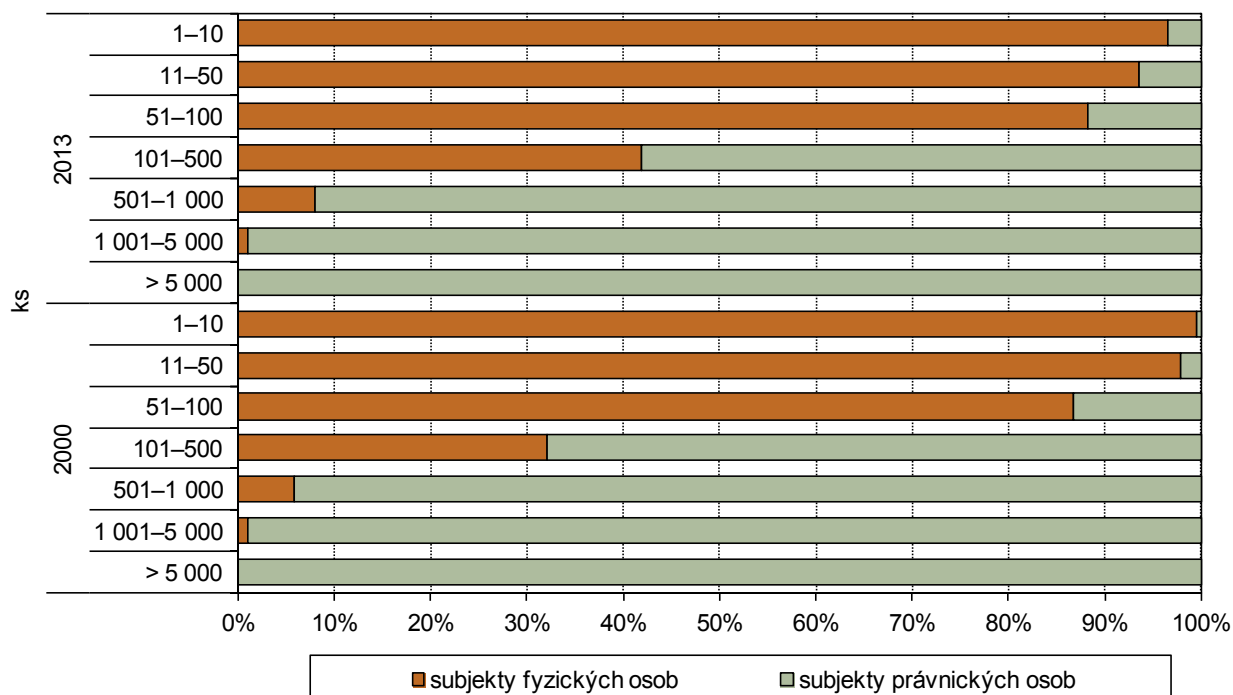
Subjekty právnických osob chovaly tři čtvrtiny skotu (75,4 %), v roce 2000 byl tento podíl 81,0 % celkových stavů. V subjektech fyzických osob stavy skotu narostly o 14,8 % a průměrný počet kusů chovaných na jedné farmě se zvýšil z 22 ks na 34 ks, naopak u právnických osob došlo k poklesu stavů o 17,6 % a průměrného počtu skotu na podnik ze 702 ks na 639 ks.

Z právnických osob měly na stavech skotu největší podíl akciové společnosti (29,2 %), které v porovnání s rokem 2000 zaznamenaly zvýšení stavů o 2,5 %. Celkový pokles stavů skotu je způsoben především propadem chovu v družstvech (-36,0 %); při 27% podílu družstev na chovu se jedná o úbytek více než 200 tisíc kusů skotu. Mírný pokles proběhl i u společností s ručením omezeným (-5,1 %).

Téměř dvě třetiny (64,4 %) stavů skotu byly soustředěny v chovech čítajících více než 500 kusů. Mezi právními formami však existovaly velké rozdíly ve velikostní struktuře stád. Pro subjekty fyzických osob byla typická málo početná stáda, jen 16,7 % z nich chovalo více než 50 kusů. Od roku 2000, kdy stáda nad 50 ks chovalo pouze 8,4 % subjektů, došlo k určitému přesunu směrem k vyšším velikostním kategoriím. Naproti tomu v subjektech právnických osob bylo nejčastější velikostní skupinou stádo o 101–500 kusech, vyskytující se v 37,7 % chovatelských subjektů. Oproti roku 2000 se velikostní struktura stád v subjektech právnických osob téměř nezměnila (rozdíly jen několik procentních bodů).

Stavy krav se v porovnání s rokem 2000 snížily o 34 321 kusů na 558 906 kusů a jejich podíl na celkových stavech se zvýšil z 38,4 % na 40,8 %. V roce 2013 chovaly zemědělské subjekty ze dvou třetin (66,2 %) dojené krávy. Přes zvyšující se užitkovost chovaných plemen se podíl dojených krav ve srovnání s rokem 2000 o 17,5 p. b. snížil. Chov dojených krav je ovlivněn dlouhodobými trendy ve výkupní ceně mléka, které nebyly ve sledovaném období příliš příznivé. Naproti tomu chov ostatních krav byl podpořen státními i unijními dotačními programy.

Graf 9: Podíl subjektů dle právních forem v kategoriích dle počtu kusů skotu na subjekt

CHOV PRASAT

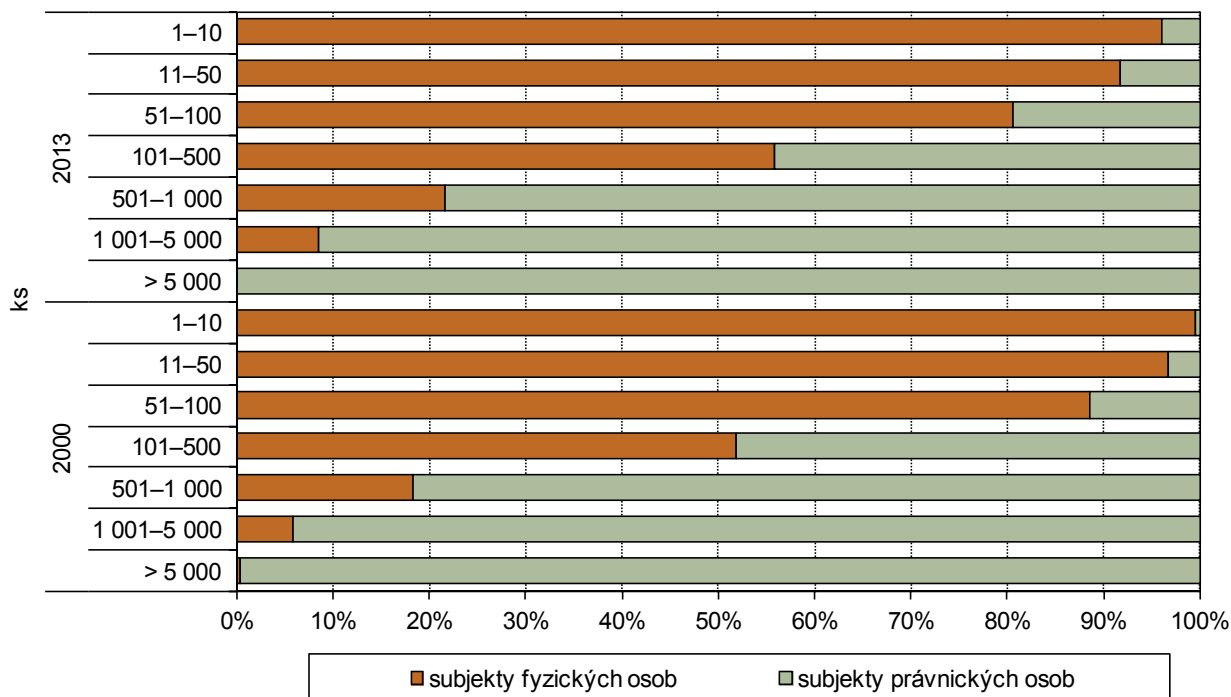
Zemědělské subjekty v roce 2013 chovaly 1 574 399 prasat; ve srovnání s rokem 2000 se stavy prasat propadly na méně než polovinu (45,9 %). Podobně se i počet chovatelů snížil o 56,1 % na 5 040 subjektů. Počet kusů na jeden chovatelský subjekt vzrostl jen mírně (z 299 ks na 312 ks), zatímco intenzita chovu oproti roku 2000 klesla na polovinu ze 125 ks/ha orné půdy na pouhých 63 ks/ha orné půdy.

Z právnických osob se chovem prasat zabývalo 516 subjektů, což je pouze třetina (35,1 %) jejich počtu v roce 2000. Jejich podíl na celkových stavech prasat představoval 91,6 %. V průměru připadalo na jeden subjekt právnické osoby 2 794 kusů. Proti roku 2000 se průměrný počet prasat na jednu farmu zvýšil o 700 kusů.

Z 10 001 subjektů fyzických osob v roce 2000 zůstalo v roce 2013 pouze 4 524. Počet prasat v nich chovaných klesl téměř o dvě třetiny (-68,2 %) na 132 tis. kusů. Průměrně v roce 2013 připadalo na jeden subjekt 29 kusů, což je o 7 kusů více než v roce 2000.

Prasata byla chována nejčastěji (61,1 % stavů) ve velkochovech nad 5 000 kusů, naopak z chovů čítajících méně než 1 000 kusů pocházela pouze desetina (11,7 % stavů). Mezi subjekty fyzických osob sice převažovali chovatelé s méně než 10 kusy (71,7 % chovatelských subjektů), ale subjekty právnických osob patřily v největším počtu případů do skupiny se 1 001–5 000 kusy (30,8 % chovatelů). Oproti roku 2000 došlo ve velikostní struktuře k určitému posunu směrem k méně početným chovům, jde však o rozdíly v řádu jen několika procentních bodů.

Graf 10: Podíl subjektů dle právních forem v kategoriích dle počtu kusů prasat na subjekt

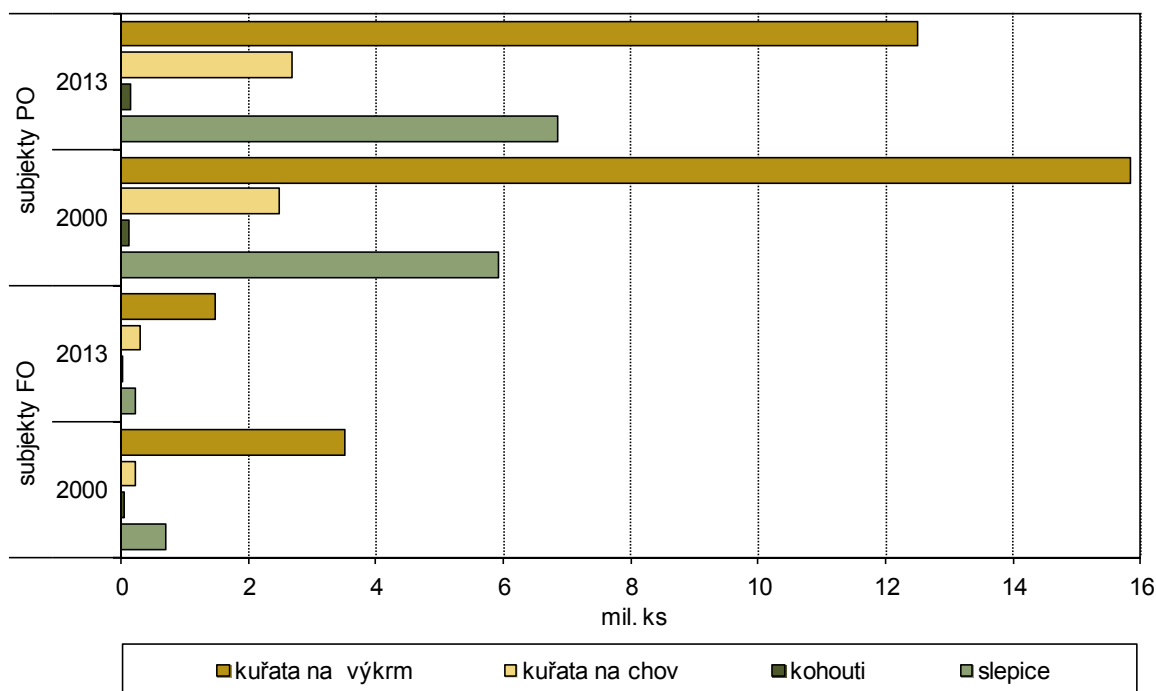
CHOV DRŮBEŽE

V roce 2013 působilo v České republice 8 278 subjektů s chovem drůbeže, jejichž chovy zahrnovaly více než 25 miliónů kusů. Dvě třetiny (66,9 %) stavů drůbeže pochází ze zemědělských subjektů bez půdy. Mezi chovateli dominovaly subjekty fyzických osob (8 019, tj. 96,9 % chovatelů), které však chovaly pouze 8,4 % z celkového počtu. Zbylých 91,6 % kusů bylo soustředěno do 259 subjektů právnických osob.

Během období 2000–2013 se stavy drůbeže snížily o 16,4 % a počet jejích chovatelů o 25,6 %. Koncentrace drůbeže v chovech vzrostla o 337 kusů na 3 062 kusů na jeden subjekt. Intenzita chovu klesla z 1 107 ks/100 ha orné půdy na 1 018 ks/100 ha orné půdy. Pokles stavů byl způsoben zejména ústupem chovu kuřat na výkrm (-27,6 %); naproti tomu mírně vzrostly stavy kuřat na chov (+10,7 %) a slepic (+7,2 %).

V subjektech fyzických osob se stavy drůbeže snížily o 55,6 %, u slepic dokonce o 67,9 %. U právnických osob se jednalo celkově o 9,0% úbytek stavů, stavy slepic se však o 16,0 % zvýšily. K největšímu propadu chovu drůbeže došlo ve družstvech, a to více než o polovinu (-57,6 %). Chovy v akciových společnostech byly redukovány o 28,5 %. Naopak u společností s ručením omezeným se podařilo stavy drůbeže navýšit o 46,7 % na 11,9 mil. ks.

Graf 11: Chov kura domácího v subjektech dle právních forem

Ze subjektů fyzických osob 95,7 % chovalo méně než 100 kusů drůbeže, zatímco více než polovina (58,6 %) subjektů právnických osob měla velkochovy o více než 10 tisících kusech. Útlum chovů od roku 2000 se v subjektech fyzických osob dotkl všech velikostních kategorií, z nich nejvíce chovů o 10–50 tis. kusech (-63,1 % stavů; -59,7 % subjektů). Zajímavější vývoj proběhl v subjektech právnických osob, kde došlo k redukci především ve velkochovech (skupiny o 5–10 tis. ks a 10–50 tis. ks shodně o 54,6 % stavů a 51,4 %, resp. 60,1 % subjektů), ale naproti tomu v chovech do 100 kusů vzrostl počet subjektů i stavy téměř na dvojnásobek (+91,6 % subjektů; +92,3 % stavů). Ačkoli jde pouze o několik desítek subjektů, je tím naznačen vzrůstající zájem o chov drůbeže v podmínkách držících se zásad welfare chovu.

Podíl jednotlivých druhů drůbeže na celkovém počtu se v období 2000–2013 téměř nezměnil. Zcela převažuje chov kura domácího; z celkového počtu drůbeže bylo 55,2 % kuřat na výkrm, 28,0 % slepic a 11,8 % kuřat na chov. Z ostatních druhů drůbeže se nejvíce chovaly krůty a kachny; na celkových stavech drůbeže se podílely 2,3 %, resp. 1,7 %. V roce 2000 dominoval chov kuřat na výkrm s 63,8 % následovaný chovem slepic s 21,8 % a chovem kuřat určených k chovu s 8,9 %; mezi ostatními druhy převažovaly krůty s 2,9% podílem a kachny se 1,6% podílem na celkových stavech.

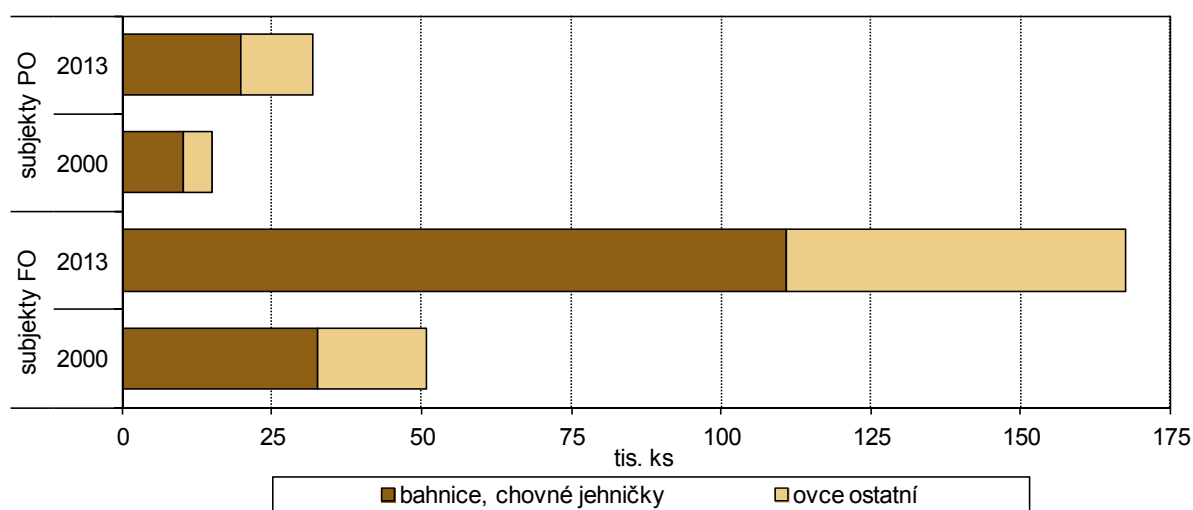
CHOV OVCÍ A KOZ

Stavy ovcí a koz od roku 2000 zaznamenaly ze sledovaných hospodářských zvířat nejvyšší nárůst. Počty ovcí se ztrojnásobily (+202,6 %) na 199 376 kusů a stavy koz více než zdvojnásobily (+121,2 %) na 17 903 kusů. Do šetření bylo zahrnuto 4 986 chovatelů ovcí a 1 585 chovatelů koz. Zatímco chovatelů ovcí za uplynulé desetiletí 69,4 % přibylo, chovu koz se věnuje o 19,6 % farmářů méně.

Chov obou druhů je soustředěn především v subjektech fyzických osob, mezi nimiž je 93,0 % všech chovatelů ovcí a 91,1 % všech chovatelů koz; ve stavech mají 84,0 % ovcí a 79,1 % koz. V porovnání s rokem 2000 však lze zaznamenat vzrůstající zájem o chov těchto druhů zvířat i v podnicích právnických osob, v nichž vzrostly stavy ovcí na dvojnásobek (z 15 091 ks na 31 851 ks) a stavy koz téměř na pětinásobek (ze 795 ks na 3 733 ks).

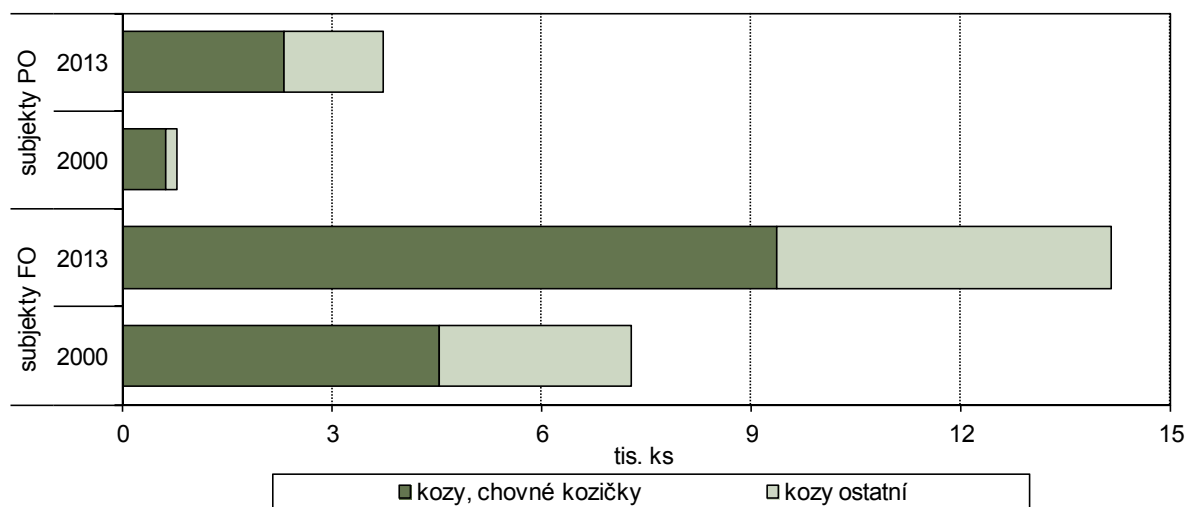
Nejčastěji jsou ovce chovány ve stádech o velikosti 11–50 kusů; do této velikostní kategorie spadá polovina chovatelů (52,1 %) a třetina stavů (29,4 %). Tyto poměry platí především pro fyzické osoby. V subjektech právnických osob sice tvoří subjekty této velikosti největší část (40,8 %), zároveň však bylo 22,4 % ovcí soustředěno ve stádech nad 800 kusů u pouhých pěti chovatelů (1,5 %).

Graf 12: Chov ovcí v subjektech dle právních forem

Kozy jsou naopak chovány nejčastěji ve skupinách do 10 ks na subjekt; to se týká 77,3% subjektů fyzických osob a 56,0 % subjektů právnických osob. Stáda nad 100 kusů koz chovalo pouze 12 subjektů fyzických osob (0,8 %) a 5 subjektů právnických osob (3,5 %).

Graf 13: Chov koz v subjektech dle právních forem

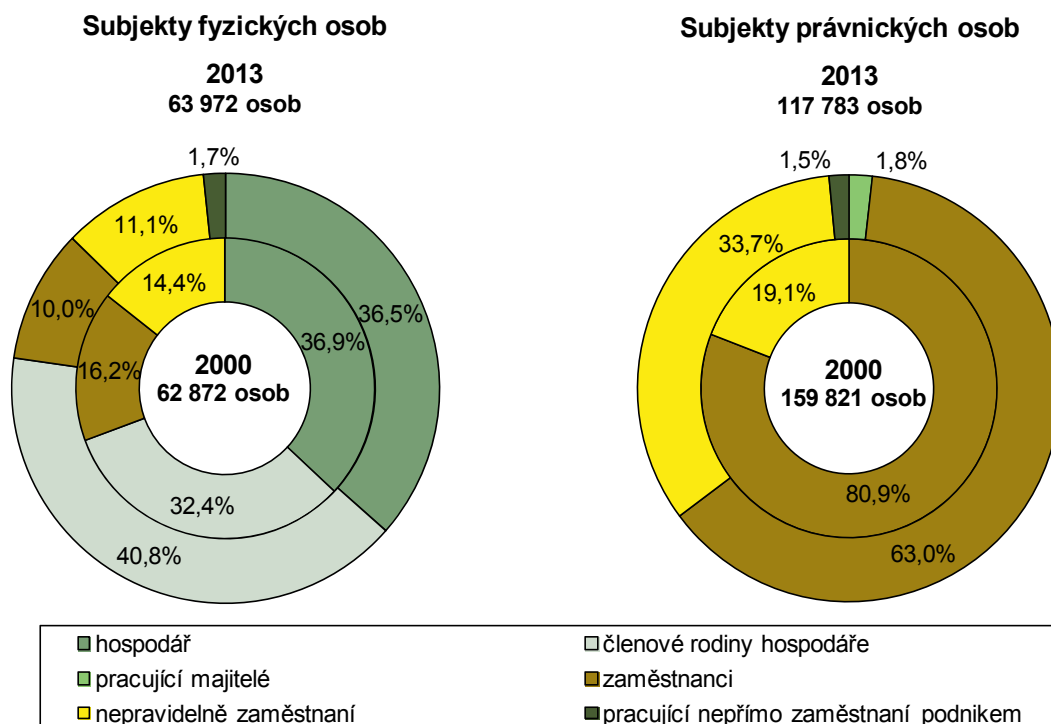
PRACOVNÍ SÍLY V ZEMĚDĚLSTVÍ

V roce 2013 v zemědělství pracovalo celkem 181 756 osob; z toho bylo 132 130 pravidelně zaměstnaných pracujících a 46 777 nepravidelně zaměstnaných (tj. pracujících na dohody o provedení práce nebo o pracovní činnosti). K nim se řadilo dalších 2 849 osob nepřímo zaměstnaných podnikem, tj. osob samostatně výdělečně činných a osob najatých přes agentury práce. Vzhledem k vysoké sezónnosti některých zemědělských prací je v exponovaných obdobích v zemědělských subjektech široce využívána práce osob mimo pracovní poměr.

Pravidelně zaměstnanými pracujícími v zemědělství byly především osoby v zaměstnaneckém vztahu (61,0 %). V subjektech fyzických osob představovali hospodáři 41,8% podíl a členové jeho rodiny 46,7% podíl na pravidelně zaměstnaných pracujících, v subjektech právnických osob pak tvořili pracující majitelé 2,7 % pravidelně zaměstnaných.

Za období 2000–2013 se počet pracujících v zemědělství snížil celkem o 40 937 pracujících, tj. o 18,4 %. K úbytku pracovních míst došlo zejména v živočišné výrobě z důvodu útlumu chovů hlavních druhů hospodářských zvířat. V subjektech fyzických osob v roce 2013 pracovalo 63 972 osob, tj. v porovnání s rokem 2000 o 1,8 % více. Ve srovnání s rokem 2000 dávají subjekty fyzických osob ve větší míře přednost výpomoci ze strany rodinných příslušníků na úkor zaměstnanců a osob pracujících na základě dohod konaných mimo pracovní poměr. Zatímco v roce 2000 zaměstnanci tvořili 16,2 % a členové rodiny hospodáře 32,4 % z pracujících, v roce 2013 to bylo už jen 10,0 % zaměstnanců a 40,8 % členů rodiny hospodáře. K výraznému odlivu pracujících došlo v subjektech právnických osob. Od roku 2000 do roku 2013 se počet pracujících snížil o více než čtvrtinu (–26,3 %) na 117 783 osob, pravidelně zaměstnaných ubylo dokonce o 41,0 % na 76 311. Subjekty ve zvýšené míře využívají na krátkodobé činnosti s vysokým podílem ruční práce (sklizeň zeleniny, ovoce, brambor) brigádníky na dohody nebo najímají agenturní pracovníky. V roce 2013 subjekty právnických osob zaměstnaly 39 690 pracovníků na dohody o provedení práce nebo o pracovní činnosti, 292 osob samostatně výdělečně činných a dalších 1 489 osob přes agentury práce.

Graf 14: Struktura pracujících v subjektech fyzických a právnických osob

Podle standardizované metodiky Evropské unie se údaje o vstupu pracovní síly do sektoru zemědělství vyjadřují v tzv. ročních pracovních jednotkách (anglicky „Annual Work Unit“, používaná zkratka AWU). Jedna AWU zahrnuje takový počet hodin, který odpovídá počtu skutečně odpracovaných hodin v rámci plného pracovního úvazku v zemědělství (1 800 hodin). Nezahrnuje státní svátky, placenou dovolenou na zotavenou, dny pracovní neschopnosti, přestávky na jídlo, apod.

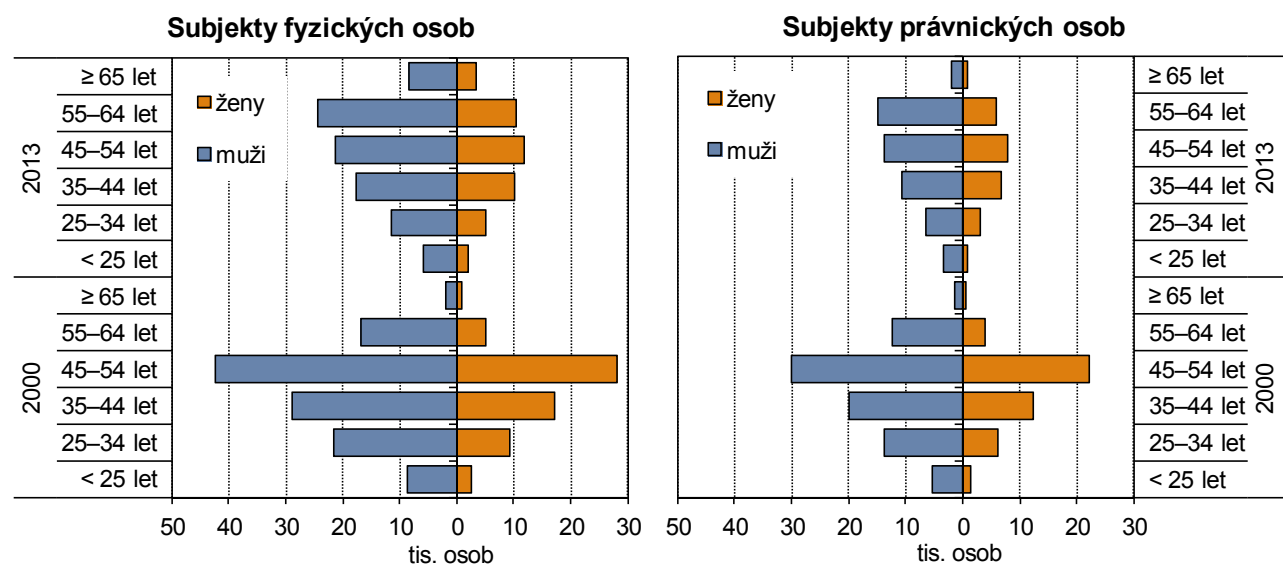
Pracovní síla v zemědělství přepočtená podle popsané metodiky v roce 2013 činila 105 916 úvazků, tj. 58,3% podíl na celkovém počtu pracujících osob. Pro rok 2000 to bylo 166 365 úvazků (tzn., že do roku 2013 došlo k poklesu o 36,3 %) a 74,7% podíl na počtu osob. Snížení poměru mezi počtem osob a počtem plných úvazků poukazuje na vzrůstající zastoupení pracujících využívajících zkrácený pracovní úvazek. Využití krátkých a příležitostných úvazků je častější v subjektech fyzických osob, u kterých došlo přepočtem na plně zaměstnané k poklesu na 52,6 % (33 630 úvazků), zatímco u právnických osob byl tento podíl 61,4 % (72 285 úvazků).

VĚKOVÁ STRUKTURA PRACUJÍCÍCH

Kromě úbytku pracovních míst je zemědělský sektor nepříznivě ovlivněn i zvyšujícím se věkovým průměrem pracujících. Od roku 2000 se snížil podíl pravidelně zaměstnaných pracovníků ve věku do 34 let z 22,8 % na 18,6 %. K tomuto jevu přispívá jednak nízká atraktivita práce v zemědělství, jednak obecný trend delšího vzdělávání a pozdějšího nástupu do zaměstnání. Klesá i podíl střední generace (tj. 35–54 let) ve prospěch věkové skupiny předdůchodového a důchodového věku (55 let a více). Podíl střední generace se snížil z 63,7 % v roce 2000 na 46,1 % v roce 2013, naopak u pracujících předdůchodového a důchodového věku došlo k výraznému nárůstu z 13,5 % na 35,3 %.

Srovnáme-li věkovou strukturu v subjektech fyzických a právnických osob, lze mezi nimi nalézt určité odlišnosti. V subjektech fyzických osob (většinou menších rodinných farem) je věkové rozložení rovnoměrnější a generace do 25 let je zastoupena více (7,0 %) než v subjektech právnických osob (5,4 %). Ještě výraznější rozdíl byl zaznamenán ve věkové skupině nad 65 let, která tvořila 16,6 % pracujících v subjektech fyzických osob, ale jen 3,4 % v subjektech právnických osob. I přes dotační tituly ze strukturálních fondů určené k podpoře mladých zemědělců podíl pracujících do 34 let v subjektech fyzických osob od roku 2000 klesl o 8,4 p. b.; naopak podíl pracujících nad 55 let vzrostl o 29,3 p. b. V subjektech právnických osob se tyto podíly změnily méně výrazně, zastoupení skupiny do 34 let kleslo o 2,8 p. b. a pro skupinu nad 55 let vzrostlo o 16,8 p. b.

Graf 15: Věková struktura pravidelně zaměstnaných pracujících

ŽENY V ZEMĚDĚLSTVÍ

Podíl žen na celkovém počtu pravidelně zaměstnaných pracujících se od roku 2000 nepatrně snížil z 34,4 % na 32,5 %. Jejich podíl vzrostl především ve věkové skupině nad 55 let (+5,7 p. b.), i když mírný nárůst (+0,9 p. b.) byl zaznamenán i pro pracovnice do 34 let věku.

V subjektech fyzických osob byl podíl žen o málo nižší (31,9 %) než v subjektech právnických osob (33,0 %). Od roku 2000 došlo v obou právních formách k odlišnému vývoji. V subjektech fyzických osob podíl žen vzrostl o 1,5 p. b., zřejmě v souvislosti se zvyšujícím se podílem pracujících rodinných příslušníků; naopak v subjektech právnických osob podíl klesl o 3,1 p. b.

VYBAVENÍ ZEMĚDĚLSKÝCH SUBJEKTŮ STROJI A ZAŘÍZENÍMI

Strojový park v zemědělských subjektech prochází průběžnou obnovou a lze vysledovat trend využívání menšího počtu výkonnějších strojů. Klíčovou roli hraje i rozšiřující se využití počítačové techniky.

V roce 2013 připadalo na 100 zemědělských subjektů průměrně 295 traktorů a nosičů náradí, 23 nákladních automobilů nad 3,5 tuny, 102 kultivátorů a pleček, 30 motorových žacích strojů, 40 sklízecích mlátiček, 10 sklízecích řezaček, 15 sklízeců okopanin nebo zeleniny a 95 osobních počítačů, z nichž bylo 89 napojeno na internet.

Ve všech hlavních kategoriích zemědělských strojů se počet od roku 2000 snížil. U traktorů a nosičů náradí to bylo o 7,5 % na 77 336 ks, nákladních automobilů o 60,9 % na 5 989 ks, samojízdných sklízecích mlátiček o 29,1 % na 8 845 ks a samojízdných sklízecích řezaček o 65,0 % na 1 243 ks.

Osobní počítač využívala v roce 2013 pro potřeby podniku necelá polovina (47,0 %) zemědělských subjektů. Mezi právnickými osobami to byly čtyři pětiny subjektů (80,9 %), zatímco mezi subjekty fyzických osob dvě pětiny (42,8 %). Ve srovnání s rokem 2000 počet zemědělských subjektů vlastnících počítač vzrostl na více než dvojnásobek (+111,7 %). Nárůst byl zaznamenán především v subjektech fyzických osob (+162,0 %), zatímco subjekty právnických osob využívaly výpočetní techniku ve větší míře již v roce 2000 a nově přibýly počítače pouze v 16,5 % subjektů. Z celkového počtu 25 011 kusů počítačů jich 45,7 % využívají subjekty fyzických osob a zbývajících 54,3 % subjekty právnických osob. V porovnání s rokem 2000 se vyrovnal poměr mezi subjekty fyzických a právnických osob, tehdy připadalo na subjekty fyzických osob 32,5 % a na subjekty právnických osob 67,5 % počítačů.

Na internet byly napojeny téměř všechny počítače používané v zemědělských subjektech (93,4 %). V subjektech fyzických osob to bylo 94,2 % počítačů a v subjektech právnických osob 92,7 % počítačů. Od roku 2000 vzrostl počet počítačů napojených na internet v zemědělských subjektech na více než desetinásobek (+943,2 % pro fyzické osoby a +962,9 % pro právnické osoby).

VÝROBA ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Jedním z nových trendů pronikajících mezi zemědělské subjekty je účast na výrobě elektrické energie z obnovitelných zdrojů. Zemědělské subjekty, které investovaly do zařízení na výrobu obnovitelné energie, byly sledovány ve strukturálních šetřeních v letech 2010 a 2013. Na rozdíl od ostatních ukazatelů popisovaných v této publikaci nejsou k dispozici data z roku 2000, avšak i v krátkém období tří let došlo v této oblasti k výrazným změnám.

V roce 2013 se výrobou energie z obnovitelných zdrojů zabývalo 696 subjektů, z toho 35 subjektů provozovalo dvě nebo více zařízení. Od roku 2010 se počet těchto subjektů zvýšil o 63,0 % (427 subjektů v roce 2010), ačkoli subjektů provozujících více zařízení zůstala jen polovina (72 subjektů v roce 2010). Nejčastěji využívanými zdroji byly solární energie (398 subjektů) a energie z biomasy (306 subjektů). V roce 2010 naopak převažovalo využití energie z biomasy (147 subjektů) nad solární energií (138 subjektů). U těchto dvou typů došlo také k největšímu rozšíření, pro využití solární energie na téměř trojnásobek a pro výrobu energie z biomasy na dvojnásobek.

Graf 16: Zemědělské subjekty vyrábějící energii z obnovitelných zdrojů

